

Hans van Pinxteren: 'Ik leef nu in de overtuiging dat wat ik doe goed moet zijn, doorleefd, en anders niet'.

Beeld Maartje Geels

Peter Henk Steenhuis 7 januari 2024

De les van Montaigne: wie goed wil leren leven, moet leren omgaan met de dood

Nu vertaler Hans van Pinxteren tachtig is, voelt hij zich een stuk vrolijker dan toen hij twintig was. Wat is zijn geheim?

"Je instellen op de dood is je instellen op de vrijheid. Als je geleerd hebt hoe je moet sterven, heb je afgeleerd slaaf te zijn." Zo vertaalt dichter en vertaler Hans van Pinxteren een van de beroemde uitspraken van de zestiende-eeuwse filosoof Michel de Montaigne.

Twaalf jaar werkte Van Pinxteren aan de vertaling van alle essays van Montaigne. Het veranderde zijn leven. "Toen de vertaling af was, voelde ik me jonger of, áls ik al ouder geworden was, een stuk vrolijker. Want ik was met Montaigne in gesprek gekomen. Het was als de ontmoeting met een vriend." Onlangs publiceerde Van Pinxteren de bundel *Hoe ouder hoe vrolijker*, met beschouwingen en verhalen over reizen, vertalen, liefde en vriendschap, een boek waarin hij vertelt over zijn leven, en de belangrijkste momenten daarin.

Montaigne komt in de bundel geregeld langs, zeker als het gaat over de dood. "Als we goed willen leren leven, moeten we leren omgaan met de dood. Dat is wat Montaigne ons voorhoudt. Hij heeft dat weer van Seneca en Cicero. Leren omgaan met de dood houdt in je eigen sterfelijkheid te aanvaarden, daar niet van weggijken uit vrees voor de pijn, voor het verlies van je geliefde, of dat je je greep op het leven verliest, want daarmee verklein je het leven, je eigen leven."

Je moet de dood niet groter maken dan hij is?

“De dood behoort tot het leven, wil het cliché. Ik vraag me dan af wat die zin betekent. Ik denk iets als: het leven leert ons alles, ook doodgaan. Dat is niet de makkelijkste les, maar kiezen voor de gemakkelijke weg, net doen of de dood niet bestaat, is je angst volgen.

“Angst is zeker in deze kwestie een slechte raadgever. Juist door gehoor te geven aan de angst verklein je de mogelijkheid tot een blijmoedig leven.”

'Hoe ouder hoe vrolijker' is de titel van uw boek. Hoe kun je ouder worden zonder je levensplezier te verliezen?

“Zolang ik leef zal dat de kernvraag blijven. Het is niet gemakkelijk je levensplezier te behouden, maar zolang ik lezen kan, luisteren naar muziek en gesprekken voeren met mijn vrienden, moet het lukken. Een stuk van die blijheid is ook verbonden met mijn vrouw, van wie ik in de loop der jaren alleen maar inniger ben gaan houden.

“Als dit alles weg zou vallen, moet ik nog maar zien of ik mijn levensplezier behoud. Maar ook dan weet ik één ding zeker: dat een deel van dat plezier voortduurt in het gesprek met allen die ik heb liefgehad, hoelang geleden ze ook overleden zijn.”

U blijft met die vrienden, geliefden in gesprek?

“Ja. Op belangrijke momenten komen uit die gesprekken van vroeger uitspraken in mij boven die zij destijds deden en mij toen niet zo opvielen, maar die me nu helpen beter met de dingen om te gaan. Echte ontmoetingen zijn indringende ervaringen die je vrolijker maken. In mijn herinneringen beleef ik die ontmoetingen steeds opnieuw.

“Het lezen van goede boeken is ook een vorm van ontmoeten, zeker als je leest op de manier waarop ik gewend ben te lezen, als vertaler, want vertalen is de meest indringende wijze van lezen. Intense ontmoetingen doen mij leren van het leven, doen me anders naar de dingen kijken, maken mij jonger, vrolijker.”

Wat is die vrolijkheid, een gevoel?

“Eerder een instelling, een gemoedstoestand die je langzaam ontwikkelt. ‘Ik loop waar ik val en mij op moet rapen’, schreef de dichter Hans Andreus. Ik word natuurlijk ook met tegenslagen geconfronteerd, maar blijf er niet lang in hangen. Wat beslist niet helpt, is bij de pakken neer gaan zitten. Al net zomin als op je lauweren gaan rusten, en vervolgens vinden dat je te weinig aandacht krijgt.”

U schrijft: aan de dood denk ik vaak.

“Dat zal wel komen door mijn wandeling op het wad. Wat is er gebeurd? Veertig jaar terug zijn mijn vrouw en ik tijdens een strandwandeling in potdichte mist op Schiermonnikoog beland op het drooggevalen wad. Daar hebben we drie lange uren rondgedoold, terwijl we steeds verder van het eiland af raakten.

“Toen de vloed opkwam, zijn wij op het laatste nippertje van het wad gehaald door de reddingsbrigade van Schiermonnikoog. Die ervaring komt geregeld terug, de kou, de mist, de groeiende aanwezigheid van de dood...”

Bent u door die ervaring anders tegen de dood gaan aankijken?

“Nee. Maar sindsdien sta ik bewuster in dit leven, en probeer ik de dingen die ik doe goed te doen, de tijd ervoor te nemen. Ik kijk niet naar de tijd die het me kost om een goede vertaling te maken. Zo heb ik nooit met een uitgever een deadline afgesproken, omdat ik niet klem wil komen te zitten, en om mezelf niet te hoeven opjagen.

“Sinds Schiermonnikoog ken ik de schaamte dat ik mijn eigen tijd voor de dingen neem totaal niet meer. Ik leef nu in de overtuiging dat wat ik doe goed moet zijn, doorleefd, en anders niet.”

U noemt de wad-ervaring de meest wezenlijke uit uw leven. Is het, om vrolijker de ouderdom tegemoet te treden, zinnig je te bezinnen op zo'n wezenlijke ervaring?

“De uitgave van *Hoe ouder hoe vrolijker*, eind november 2023, viel precies op mijn tachtigste verjaardag. De ervaring op het wad is in zoverre de meest wezenlijke, dat ik mij daar toen, met die zwalkende nevelsluiers om mij heen, zó klein heb gevoeld, zo hulpeloos. Die ervaring: hoe nietig het 'ik' eigenlijk is, hoe onbeduidend het ego, hoop ik nooit meer te vergeten. In het bewustzijn van de dood verdiept zich het leven.”

Verdiept zich zo ook de vrolijkheid?

“Dat de dood toen aan mij voorbijgegaan is, maakt mij met het ouder worden zeker vrolijker. Daarnaast realiseer ik mij dat ik tegenwoordig een stuk vrolijker ben dan toen ik twintig was. Ik heb nu eenmaal sindsdien een flink stuk van de weg afgelegd en hoef mijzelf tegenwoordig niet meer zo onder druk te zetten als toen ik aan het begin van mijn leven stond en het gevoel had dat ik mij bewijzen moest.”

Hoe kun je bewerkstelligen dat je vrolijker wordt? Je kunt moeilijk iedereen het wad opjagen, toch?

“Beslist niet. Stel je voor! Als ik voor de keuze stond om diezelfde tocht opnieuw te maken, onder dezelfde omstandigheden, met evenveel kans op de verdrinkingsdood, en ik kreeg daar, voor het geval ik er levend afkwam, een miljoen voor, dan zou ik toch echt zeggen: de groeten!

“En verder moet je niet te veel zelfmedelijden hebben. Ook weiger ik naar gore detectives te kijken waar het bloed van afspat. “Als ik 's nachts wakker word van alle narigheid en spanningen die de desastreuze oorlogen in de wereld met zich meebrengen, van al die agressie, sta ik op en ga de *Daodejing* lezen [een van de belangrijkste geschriften van het taoïsme, red.] om tot mijzelf te komen, mijn rust te hervinden. ‘Vind je rust dan ben je verdraagzaam / Ben je verdraagzaam dan ben je integer / Ben je

integer dan ben je verheven / Ben je verheven dan ken je de Weg / Ken je de Weg dan
zul je lang leven / En deert het je niet dat je lichaam vergaat.”

Hans van Pinxteren

**Hoe ouder hoe vrolijker. Beschouwingen en verhalen over reizen en verdwalen,
schrijven en vertalen, liefde en vriendschap. Uitgeverij Oevers; 263 blz. € 25,-**